

„În Occident, românii caută integrarea prin Biserică, familie, cultură și spiritualitate” – interviu cu Înaltpreasfințitul Părinte Iosif Pop, Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale și Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, cu sediul la Paris – Franța...

Provocările pe care societatea occidentală și apuseană le ridică înaintea comunităților de străini stabilite aici nu sunt mici și nici puține. Românii din aceste locuri caută prin Biserică, familie, cultură și spiritualitate să se integreze complet în societatea franceză și să ofere un model de viață evanghelic. Cum poate Ortodoxia să rămână fidelă provocării de a fi un actor principal în misiunea de evanghelizare a lumii? Putem vorbi de o prezență ortodoxă în țări care aparent nu au nici o legătură cu Ortodoxia? Ce poate oferi un ortodox lumii în care trăiește? Care sunt nevoile Bisericii Ortodoxe Românești din Franța astăzi și cât de important este dialogul cu lumea în care ei trăiesc, care sunt preocupările teologiei occidentale, la toate aceste întrebări ne răspunde în interviul de mai jos Înaltpreasfințitul Părinte Iosif Pop, Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale.

Înainte de a trece la dialogul și interviul propriu zis, vom remarca și afirma că prezența autentic ortodoxă în țările Europei Occidentale este o provocare atât pentru spațiul mai mult sau mai puțin creștin al acestor țări, cât și pentru credincioșii ortodocși înșiși. De multe ori se ridică problema rolului Ortodoxiei în acest spațiu. Ce vrem și ce putem să oferim unei lumi care nu așteaptă numai de ajutorul nostru? Este providențială această prezență sau este doar o reacție eclesiologică pe termen scurt sau mediu la exodul masiv al populațiilor din țările estice ale Europei? Un fapt incontestabil este că nu putem nega eferescența activităților misionare ale parohiilor constituite în urma acestui exod. Fie ele sub jurisdicție română, greacă, rusă, sârbă sau aparținând jurisdicțiilor altor patriarhate, parohiile din diaspora reprezintă nuclee de identitate ortodoxă și adesea națională.

În lumina celor afirmate până aici iată că, site-ul Mitropoliei Ortodoxe a Europei Meridionale și Occidentale, aflată sub jurisdicția Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, ne oferă câteva informații legate de ideea promovării, prin intermediul comunității constituite liturgic, a unui eveniment cultural de anvergură, un festival dedicat promovării artei: "Biserica noastră dedică anul 2011 *Tainelor Botezului și Cununii*. De aceea, festivalul se sprijină pe această tematică pentru a-și deschide porțile artiștilor și iubitorilor de frumos. Nu ne concentrăm doar asupra manifestărilor culturale legate de tradiția poporului român, ci avem ca invitați și artiști contemporani, români, francezi și de alte neamuri. Programul festivalului cuprinde colocvii, conferințe, lansare de carte, concerte de muzică clasică, religioasă și tradițională românească, piese de teatru, expoziții de sculptură și pictură, proiecție de film documentar de arhivă și de film artistic, expoziție etnografică și antropologică. Festivalul își va închide porțile la sediul mitropolitan de la Limours printr-un târg de artă tradițională și de artă religioasă, obiecte și veșminte liturgice, în cadrul unei sărbători câmpenești".

Revenind la întrebările din prima parte a acestei introduceri și luând în considerare prezența Bisericii în spațiul cultural, ne punem o altă întrebare: are oare dreptul Biserica să rămână străină de mediul pe care dorește, în fond, să-l lumineze cu perspectiva teologică? Poate să pară ciudat faptul că o mitropolie organizează un eveniment cultural care nu se restrânge în mod absolut la arta creștină și cu atât mai mult la arta românească. În același timp, participând la unele dintre pregătirile pentru aceste manifestări, am avut șansa să intru în contact cu oameni care întâlneau pentru prima dată ortodoxia, tocmai în acest context cultural.

Bineînțeles, primul contact cu ortodoxia nu va însemna și o asumare a credinței, însă atmosfera generală, în special întreținută de oameni de cultură francezi, implicați în acest proiect, lăsa să se întrevadă un interes deosebit pentru specificitățile ortodoxe. Faptul că Biserica nu își gheoizează activitățile, prin replieri naționaliste sau chiar segregacioniste, avantajează demersul misionar.

Parohiile din diaspora sunt constituite și pentru a promova viața duhovnicească a celor care au ales să părăsească țările de origine. Dacă însă se rămâne doar la acest rol, riscurile sunt foarte mari. Nevoia de prezență creștină este extrem de acută în multe părți și pe multe paliere valorice și sociale din Occident. Nu este nicicum vorba de a face concurență Bisericilor istorice din aceste spații, care încearcă din răzputeri să dea o mărturie creștină. Biserica Ortodoxă poate însă avea șansa unei mărturii care este natural impregnată de filonul tradițional răsăritean. Ortodoxia este prezentă în Occident pentru că tocmai acolo e nevoie acută de această adăpare la filonul intact al mărturiei patristice. Cuvântul Mântuitorului nostru Iisus Hristos din ultimul capitol al Evangheliei scrisă de Sfântul Apostol Matei este deosebit de prezent în viața ortodoxiei din diaspora: "Mergând, învățați toate neamurile...". Domnul nostru Iisus Hristos nu gheoizează misiunea creștină. Nu o reduce la repliere individualistă centrată pe naționalisme extremiste. Românii ortodocși au la rândul lor șansa de a-și exprima spiritualitatea tocmai prin această conjunctură socială deosebit de favorabilă mărturiei ortodoxe. Perspectiva ortodoxă este una extrem de sensibilă la asumarea și înțelegerea rolului pe care mărturia creștină îl are în lume: suntem ortodocși tocmai pentru a vesti lumii minunea nemărginită a ridicării firii omenești din robia păcatului. Spune Sfântul Grigorie Palama: "Învierea Domnului nostru Iisus Hristos este înnoirea naturii umane și învierea și remodelarea și întoarcerea la viața veșnică a primului Adam, care prin păcat s-a aplecat cu dorire spre moarte, și care s-a reîntors prin moarte în pământul din care a fost luat". Învierea lui Iisus Hristos nu este o acțiune care atinge doar o parte, doar o porțiune a firii umane. Învierea lui Iisus Hristos are consecințe pozitive asupra întregii firi, independent de naționalitatea sau starea socială a ipostasurilor umane. Orice demers pe care Biserica trebuie să îl facă poate fi făcut doar în această perspectivă. Valorizarea potențialităților de natură socială, națională, culturală își găsește împlinirea doar în perspectiva globală eshatologică: "Duhul Sfânt acum s-a revărsat din abundență de sus, și care după ce a răsunat din cer cu putere, în așa fel ca să se facă auzit pretutindeni, cheamă pe toți cei de sub soare, iar pe cei ce se apropie cu credință îi inundă de har, făcând ca harul să pătrundă în ființa lor cea mai lăuntrică. Suflul acesta este puternic, ca unul ce învinge toate și care trece peste zidurile răutății, dărâmand ziduri de cetate și întăriturile vrăjmașului. El umilește pe cei mândri și înalță pe cei smeriți cu inima; unește laolaltă cele despărțite în chip greșit, frânge lanțurile păcatelor și eliberează pe cei ținuți în robie. El a umplut casa unde ucenicii se găseau adunați, făcând din ea o colimvitră duhovnicească". Harul lui Dumnezeu nu poate fi gheoizat sau circumscris limitelor sociale. El se face auzit pretutindeni și lucrează în așa fel încât să îi cheme pe toți cei de sub soare. De aceea, cred că inițiative de genul celor întreprinse la Paris nu pot fi considerate decât rouări de har într-o lume care este, chiar dacă nu recunoaște, însetată de comuniunea cu Dumnezeu.

Stelian Gombos: - Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Iosif, mulțumindu-vă în mod deosebit pentru acest interviu și dialog, acum, după această succintă introducere, v-aș ruga să faceți o scurtă radiografie a comunităților și parohiilor românești din eparhia și mitropolia pe care o păstoriți dumneavoastră.

Mitropolitul Iosif Pop: - Mai întâi de toate aș spune că societatea occidentală contemporană este asaltată de tot ceea ce omul modern a inventat, de tot ceea ce știința modernă pune la dispoziția omului, de tehnologia modernă, însemnând gândirea modernă, care se inspiră, sigur, la origine din cele ale Evangheliei. Astăzi însă, societatea modernă vrea să trăiască fără Evanghelie și fără Dumnezeu. Mă refer la umanismul societății moderne, adică preocuparea față de om și față de binele omului, la dorința lui de a gusta absolut totul,

de a vedea absolut totul și de a duce într-un fel până la capăt foarte multe din lucrurile pe care le gândește. Noi, creștinii, trăim în această societate, ne izbim de oameni care trăiesc în felul acesta. Este o societate care propune omului astăzi nu numai o singură vocație, în ceea ce privește munca lui, alegerea muncii lui. Omul este obligat să aibă formație multiplă, adesea, într-o singură viață, poate să treacă prin multe locuri de muncă, uneori chiar diferite. Trebuie să fie pregătit pentru orice, adică să fie pregătit pentru marginalizare, pentru un progres rapid în cele ale muncii, trebuie să fie pregătit să primească și din partea tehnologiei moderne progresul la fel de rapid, trebuie să treacă dintr-o situație într-alta. În toate acestea, omul occidental are nevoie de Dumnezeu. Cum se situează în raport cu Dumnezeu? Este o întrebare pe care ne-o punem continuu, însă în același timp trăim și real prezența omului în biserica aceluiași om din societatea în care noi ne ducem zilele. Deci este, iată, pe de o parte, preocuparea pentru cele spirituale sau duhovnicești și, în același timp, preocuparea pentru lumea în care trăiește omul efectiv.

- Care ar mai fi reperele, valorile la care omul occidental se raportează, în afară de găsirea unui serviciu care să-i asigure subzistența?

- Depinde de educația lui, de educația din copilărie, însă, înainte de toate, omul trebuie să supraviețuiască, trebuie să trăiască cumva. De aceea va încerca să muncească orice. Sigur că ne luptăm fiecare dintre noi să avem o poziție serioasă, care să corespundă unei vocații pe care o împlinim, să corespundă unei afinități pe care o avem cu un gen sau altul de muncă. Însă, când toate acestea se îneacă în neputința zilelor în care trăim, omul alege ca reper lucrurile esențiale, adică să supraviețuiască, să-și poată hrăni familia, să aibă un loc în societate. Sigur că pe urmă fiecare om se luptă să își găsească și vocația lui, să corespundă ceva vocației lui. Și una din vocațiile omului este chemarea către Dumnezeu, întâlnirea lui cu Dumnezeu la care nu renunță. Putem spune că uneori, în greutăți, și omul occidental se întoarce către Dumnezeu, dar aici depinde foarte mult de educația pe care a primit-o înainte, de relația lui cu părinții, cu bunicii, cu o lume în care și-a clădit prima parte a vieții, copilăria.

- Cum se integrează în această societate comunitatea românească?

- Comunitatea românească se integrează de obicei bine, încercând să se adapteze cerințelor țărilor, locurilor în care trăiește. Cam peste tot este același lucru. Uneori, se integrează prin studiu, prin faptul că românii au ales să studieze, alteleori prin muncă, pentru că sunt obligați să muncească, și muncind trebuie să respecte regulile societății respective, apoi prin intermediul copiilor. Acesta este un alt fel de integrare, pentru că se integrează copilul, iar copilul trage după el pe părinți. Astfel, părintele se integrează de două ori, am putea spune. Prin intermediul copilului, în primul rând, care îi aduce în casă o altă lume, o lume cu care intră în contact la școală; vorbim de o nouă cultură care este a copilului, nu a părintelui. Părintele înnoată între două culturi, pe cultura lui se grefează altă cultură; copilul aduce și el în casă o altă cultură pe care o transmite și părinților, iar părinții încearcă să-i transmită o oarecare cultură copilului. Dintr-odată este un schimb echivalent cu o îmbogățire. În al doilea rând, omul se integrează prin propria lui muncă pe care o face acolo, însă foarte mulți revin la biserică ca la un refugiu în ceea ce ei au cunoscut, ceea ce au gustat; mulți dintre ei se regăsesc în biserică. Așadar, putem vorbi despre o a treia integrare, o integrare în propria cultură, dar în societatea nouă în care vine. Mă refer la cultură ca și cult, ca și reducere a ei la esențial, care ar fi cultul, credința și manifestarea credinței lor.

- Care sunt nevoile Bisericii Ortodoxe Române din Occident și ale celei pe care o păstoriți Înaltpreasfinția Voastră?

- Nevoile sunt multe. În primul rând, este nevoie de slujitori. Preoții, care sunt obligați să trăiască într-o altă societate, altă cultură decât cea pe care au învățat-o, trebuie să fie bine pregătiți. Și poate că bine pregătit este mult spus, pentru că n-avem unde să-i pregătim, dar să aibă deschiderea necesară pentru a putea primi și a putea bine analiza și răspunde societății în care ei își vor desfășura viața lor pastorală, să nu-i spun activitate, ci mai degrabă realitatea

vieții lor pastorale, a vieții în biserică. Să cunoască foarte bine pe tineri și pe copii, pentru a vedea cum li se adresează, să învețe limba poporului în mijlocul căruia trăiesc. Aș numi-o primă necesitate a noastră acolo.

În al doilea rând, avem nevoie de lăcașuri de cult pe care, în general, le împrumutăm de la creștinii localnici, fie catolici, fie protestanți, fie pur și simplu găsim loc care devine provizoriu o capelă sau o biserică pentru noi.

O a treia necesitate și obligație, în același timp, este educația copiilor care se nasc acolo și care au nevoie de multă atenție pentru a li se transmite credința și din partea părinților, mai ales din partea părinților, într-o primă fază, dar și din partea Bisericii, într-o a doua fază. De aceea, noi încercăm să punem în valoare și să cerem preoților și comunităților să se ocupe în mod special de copii, să se ocupe în mod special de cei care vin să-și boteze copiii, pentru a-i familiariza și a-i deschide spre o cateheză baptismală și o cateheză nupțială, pentru nuntă, familie, cununie, tocmai pentru a-i pregăti pentru societatea în care ei vor trăi. Nu dorim și nu cerem ca preoții și comunitățile să se îngrijească de aceste aspecte doar pentru a le da ceva de lucru, ci pentru a pregăti creștinul ortodox pentru societatea în care trăiește, în care, mai devreme sau mai târziu, trebuie să dea socoteală de credința lui, să spună de ce este ortodox.

O a patra cerință, aș spune, este dialogul cu lumea în care trăim, adică noi, ca Biserică, ca și comunitate, ca și teologie, gândire și reflecție creștin ortodoxă să fim în stare să dialogăm cu lumea în care trăim pe diferite teme, fie că sunt de sociologie, fie de bioetică, de știință, de altele să putem fi în stare să dialogăm și să dăm răspunsuri inspirate din tradiția și credința noastră ortodoxă, sigur evanghelică, la limită, pentru că noi nu propovăduim altceva decât Sfânta Evanghelie.

- Câți membri numără comunitatea românească din Franța? Câți preoți slujesc acum acolo?

- În Franța avem cam 50 de preoți, iar numărul credincioșilor oscilează. Noi vorbim de cifre între 200 și 300.000 numai în Franța. În Paris este cea mai numeroasă comunitate de români, peste 50.000, și aceasta de foarte multă vreme, și 25 de preoți și diaconi. Numărul comunităților continuă să crească de la an la an, pentru că Franța a dat românilor în ultimii ani mai mult de lucru decât alte țări.

- Înaltpreasfinția Voastră, iată, aveți deja 13 ani de arhipăstorie în Occident. Copiii botezați de Înaltpreasfinția Voastră sunt deja mari. În ce măsură îi regăsiți în biserică?

- Îi regăsesc în biserică pe copiii botezați de mine personal, cel puțin. Această întrebare o adresez și eu preoților. "Părinte, îi regăsești pe copiii pe care i-ai botezat în biserică? Dacă nu, unde sunt?" Preotul nu poate fi indiferent la locul în care se regăsește copilul pe care el l-a botezat, căci, altfel, botezul ce este? Este, să nu spun cuvinte tari, doar un gest tradițional pe care îl face creștinul ortodox în virtutea tradiției pe care o moștenește de la părinți, cu acel "Așa-i bine". Încercăm să conștientizăm oamenii. În acești ultimi 12 ani pot spune că avem câteva zeci de mii bune de copii pe care i-am botezat prin preoții noștri în toată mitropolia și împreună cu episcopii Sinodului mitropolitan avem o preocupare continuă față de ceea ce se întâmplă cu acești copii botezați, unde sunt, ce fac, unde trăiesc și încercăm să repercutăm aceste întrebări fără încetare și asupra preoților, familiilor, părinților, comunităților. Însă nu este ușor. Lumea, societatea, școala îi fură pe acești copii, îi deturneză. Sigurcă, dacă este botezat, dacă părintele pune sămânța cea bună în copilul lui, copilul merge în lume, primește și alte semințe (informațiilor să le spunem semințe) și se dă o luptă în el, la care părintele nu asistă, ci participă viu la această luptă, prin faptul că îl ajută pe copil să înțeleagă ceea ce este. Asta se numește educație.

- Care sunt preocupările teologiei contemporane occidentale și apusene astăzi?

- În primul rând, preocuparea cea mai de seamă la care trebuie să fim și noi foarte atenți este teologia ca viață, este spiritualitatea. Omul occidental caută spiritualitatea

autentică, caută să vadă, să pipăie pe cei care trăiesc o spiritualitate autentică. Aș spune că este primul și cel mai important aspect din căutările Occidentului, din societățile occidentale, sau ale creștinului occidental, și ale omului, în general. De aceea, este o mare deschidere dinspre spiritualitatea pe care noi trebuie s-o propunem și o și spun călugărilor noștri. Liturghia o poate trăi creștinul occidental în orice biserică, dar un anume tip de rugăciune nu-l poate găsi decât în mănăstire. De aceea, călugărul are misiunea lui specifică, și anume să-l învețe pe omul din vârtoarea societății în care trăim să se oprească, să iasă, să se rupă de grijile cotidianului și să învețe să se roage.

În al doilea rând, este o mare preocupare pentru răspunsuri. De exemplu, în domeniul bioeticii. Omul vrea să știe dacă face bine în ceea ce privește astăzi eutanasia, apoi cum putem avea copii, când nu putem avea copii, cum ne raportăm la ceea ce medicina modernă ne propune astăzi spre vindecare. De exemplu, transplantul de organe, în care teologia ortodoxă trebuie să răspundă și răspunde, dar nu răspunzi punând înaintea propriile tale reflecții sau gânduri, ci ce vrea efectiv Dumnezeu de la noi, cum vrea Dumnezeu să trăim diverse lucruri. De asemenea, este o preocupare în ceea ce privește adevărul de credință, teologia, ca adevăr de credință, gândirea teologică pură care intră în dialog cu gândirile teologice catolică sau protestantă sau, pur și simplu, gândirea teologică scoasă din contextul Bisericii, a omului de rând care își pune întrebări generale despre Dumnezeu.

- Cum se îmbină toate acestea cu problemele pe care le întâmpină societatea apuseană, occidentală?

- Omul nu poate să fie numai teoretic, el nu poate numai să stea să gândească, să spună și să se întoarcă acasă. Omul creștin, având dreapta credință, credința ortodoxă, trebuie să acționeze, cum spune Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru judecata din urmă. Viața creștină înseamnă acțiune, înseamnă ieșirea din egoism, înseamnă a-l vedea pe celălalt, a-l ajuta, a-l asista, că poate îți vine și ție rândul. Și ceea ce dorești să-ți faci aproapele tău, asemenea fă-i și tu. Este regula de aur.

- Există similitudini între situația comunităților ortodoxe, situația parohiilor din țările vecine Franței, Spania, Italia sau Portugalia sau pastorația trebuie abordată diferit de la țară la țară?

- Problemele sunt diferite și încep de la numărul credincioșilor. Și anume, Italia, Spania, Portugalia au un număr foarte mare de credincioși români, adică peste un million fiecare. În acest context, putem vorbi de probleme diferite: numărul mare de oameni care caută să vină la biserică. Consistența comunităților românești din Italia și Spania, să zicem, este alta decât cea a Franței, unde sunt mult mai puțini credincioși în biserici, în comunități. În rest, am spune că problemele sunt aceleași. Sigur, în Franța trebuie să avem mult mai multă deschidere spre partea franceză, că vin mai mulți francezi în bisericile noastre decât italieni sau spanioli, în partea cealaltă, fiind o emigrație mult mai tânără, atenția este mult mai mare înspre românii înșiși.

În rest, relațiile cu celelalte Biserici sunt aceleași, mai ales că Franța are un număr mult mai mare de protestanți decât are Italia sau Spania, care sunt țări compacte catolice. Este foarte mic procentajul necatolicilor în aceste țări, pe când în Franța, numărul celor nebotezați este foarte mare, al musulmanilor este mare. La fel, și celelalte țări, Belgia, Olanda, Anglia sau Irlanda. Elveția este un caz aparte pentru că protestantismul este mult mai profund înrădăcinat în viață, în mentalitate, catolicii fiind mai puțin numeroși. Așadar, diferențele, am putea spune noi, sunt de deschidere. Pe de o parte, Italia și Spania cer comunităților românești ortodoxe și eparhiilor române să aibă o deschidere mult mai mare înspre partea catolică cu care dialoghează, în special, pe când în arhiepiscopia noastră evantaiul este mult mai larg, pentru că ne întâlnim cu protestanți, musulmani, anglicani, și foarte mulți catolici, bineînțeles. Majoritatea sunt catolici, dar deschiderea noastră trebuie să fie mult mai mare, iar dialogul mult mai dispersat și particularizat pentru fiecare confesiune cu care venim și noi în contact.

- Care sunt relațiile Bisericii românești din Paris, în special, și din Franța în general cu celelalte Biserici Ortodoxe?

- Este o relație normală, de comuniune, în primul rând, pentru că suntem în comuniune cu toată Biserica Ortodoxă, de expresie greacă, rusă, arabă, sârbă, bulgară, franceză. Este o relație de comuniune, în general, și de co-responsabilitate. Adică, pe un teritoriu anume, unde sunt episcopi ortodocși de exemplu, formăm adunări ale episcopilor, un fel de conferințe ale episcopilor ortodocși care încearcă să supervizeze într-un fel tot ceea ce poate fi manifestare comună a credinței ortodoxe, a credincioșilor ortodocși în Biserică, și sigur să semnaleze și diferențele. Să semnaleze diferențele și să respecte diferențele între fiecare și mai ales să respecte responsabilitatea fiecărui episcop pentru eparhia sa. Această formă de organizare nu este o formă să-i spunem canonic-sinodală sau sinodalo-canonică, ci este o formă de a fi împreună, de a pune în comun problemele creștinilor noștri ortodocși, ale Bisericii noastre, însă după aceea fiecare se întoarce în propria sa eparhie, cu propriile sale responsabilități, încercând în același timp să pună în valoare unitatea Bisericii în acest teritoriu, unitatea și diversitatea Bisericii ortodoxe în acest teritoriu. Noi trăim probabil ce nu pot trăi creștinii ortodocși la ei acasă, în țările de origine. Trăim în același timp diversitatea extraordinară a credinței noastre, în manifestarea ei culturală și lingvistică, și, în același timp, trăim unitatea acestei diversități care se manifestă în mărturisirea de credință, în Sfânta Liturghie și în tot ceea ce facem, de fapt, în Biserică.

- Vă mulțumesc foarte mult, pentru acest interviu, Înaltpreasfinția Voastră, dorindu-vă, în continuare, mult spor și multe împliniri duhovnicești!

- Doamne ajută!

Interviu realizat de Stelian Gomboș